

KLJUČNE BESEDE

- družbene skupine (sloji)
- skupna pravila (zakoni)
- gospodar hiše

Kako so živeli ljudje v starem veku?

Način življenja v času starega veka

Čas prvih urejenih družb (civilizacij)

V začetku starega veka, v času prvih civilizacij, so se pojavile prve urejene družbe. Večina prebivalcev so bili kmetje, ki so živeli v vaseh. Središča trgovcev, obrtnikov in uradnikov pa so bila mesta. Družba prvih civilizacij je bila podobna piramidi in razdeljena na več **družbenih skupin (slojev)**. Sloj na vrhu je imel manj članov, bili so bogatejši in pomembnejši od tistih iz nižjih slojev. Obstajal je tudi sloj nesvobodnih ljudi, imenovanih sužnji. Značilnosti posameznih slojev so na primeru egipčanske civilizacije predstavljene spodaj.

Sodeluj v pogovoru

→ Katere značilnosti družbe prvih civilizacij so še prisotne v današnji družbi?

»Kralj ali kraljica Egipta se je imenoval faraon. Faraon je bil najpomembnejša in najmočnejša oseba v kraljestvu. Bil je voditelj države in najvišji svečenik v templju. Za Egipčane je bil pol človek, pol bog. V lasti je imel celotno ozemlje države.«
(Vir: <http://primaryhomeworkhelp.co.uk/egypt/pharaoh.htm>)

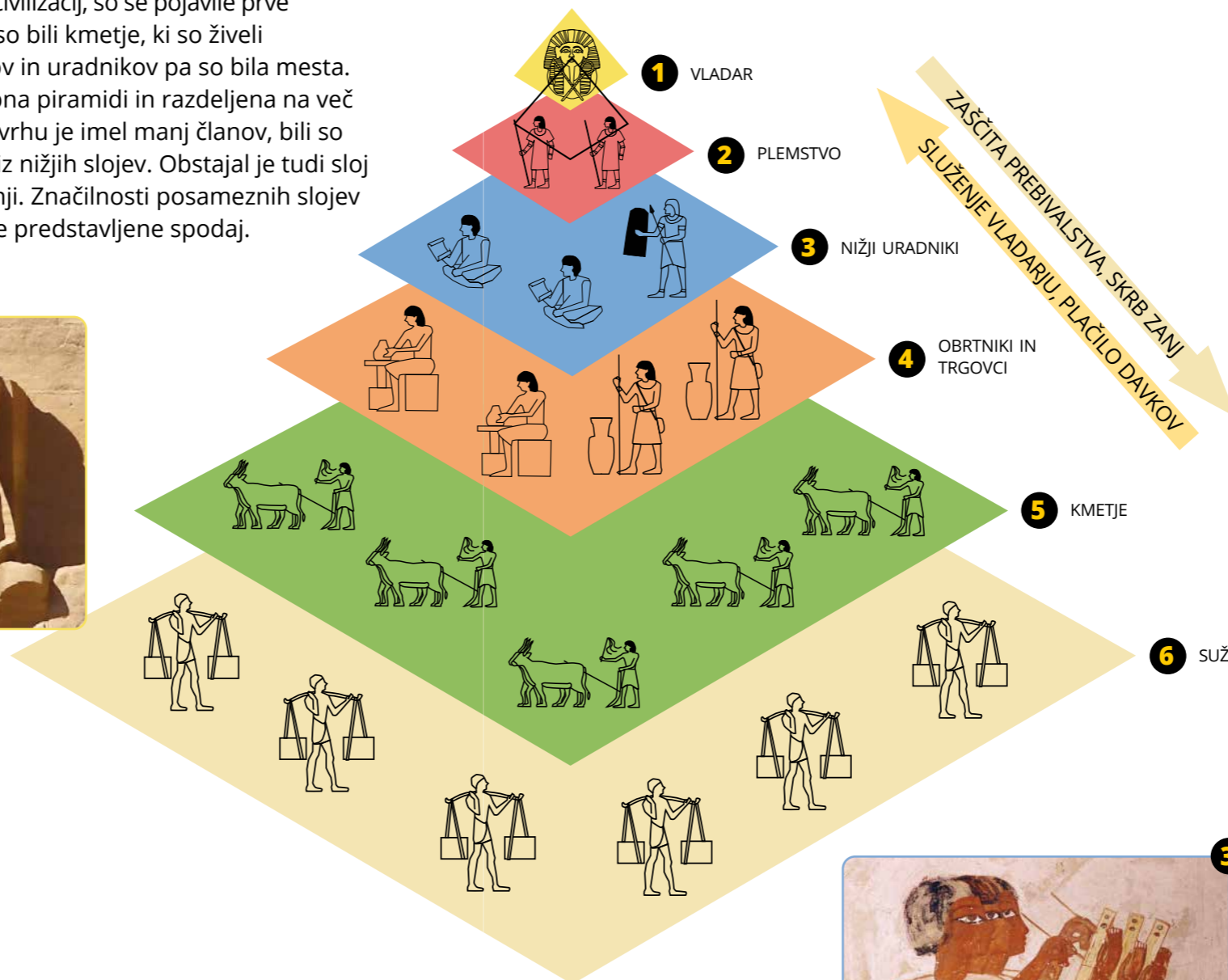
»/.../ [Svečenik] skrbi za najpomembnejše verske dogodke /.../, medtem ko dva vezirja skrbita za bolj praktične stvari. Pri teh nalogah jim pomagajo številni nadzorniki /.../ na primer kraljevi arhitekti, vojaški vodja in vrhovni sodnik.«

(Vir: Steedman S., Egipčanske novice, Učila, Ljubljana, 1998)

Preberi pisne vire, oglej si slike in pojasni

- Ob slikah opiši delo posameznih družbenih slojev.
- Zakaj je bil poklic pisarja zelo cenjen?
- Kakšna dela opravljajo ženske na slikah?

»Nazadnje izurjeni rokodelci v roke dobijo kamen, ki so ga pridobili iz tal. /.../ Njegovo površino rahlo obrišejo in na leseni mreži oblivajo z vodo, dokler kamni niso očiščeni zemlje. Prah zemlje odteče, zlati kamni pa ostanejo na leseni mreži. Ves čas, ko kamne oblivajo, jih rahlo brišejo z rokami in spužvastimi krpami, /.../ dokler se zlato ne zasveti.«
(Vir: Diodorus Siculus v 1. stoletju pr. Kr.)

»Kmetje so obdelovali zemljo. Pridelovali so ječmen, proso, pšenico, riž, zelenjavo ... Gojili so govedo, ovce, koze, svinje, perutnino; domače živali so uporabili za meso ali vprego.«
(Vir: <http://primaryhomeworkhelp.co.uk/egypt/farming.htm>)

»Sužnji so bili v egipčanski družbi zelo pomembni. Predstavljali so velik del delovne sile, opravljali pa so tudi druga dela. Mnogi so služili kot hišni pomočniki, vrtnarji, delavci na poljih ... Sužnji, ki so bili v lasti kraljevih družin, pa so bili zelo izobraženi in so v družbi uživali velik ugled. Znali so brati in pisati, nekateri pa so bili odlični glasbeniki in plesalci.«

(Vir: <http://www.historyforkids.net/egyptian-slaves.html>)

»Pisarji so izhajali iz bogatih družin, kjer je bil pisar že oče. Za pisarja so se v posebnih šolah izsolali le dečki. Pisarji so zapisovali pisma za nepismene, zapise o količini pridelka, izračune o potrebni količini hrane, popisovali so zaloge za templje in vojsko.«

(Vir: <http://www.primaryhomeworkhelp.co.uk/egypt/scribes.htm>)

Kako so živeli ljudje v času srednjega veka?

Način življenja v času srednjega veka

Družba v času srednjega veka

Za srednji vek je bilo značilno, da so se prebivalci preživljali predvsem s kmetovanjem, zato je bila posest najpomembnejše bogastvo. Srednjeveška družba je ponazorjena s spodnjo shemo. Način življenja posameznika je bil odvisen od tega, kateremu družbenemu sloju je pripadal. V vseh družbenih skupinah pa je bila temeljna skupnost družina.

Lastnik vse zemlje in najpomembnejša oseba v državi je bil kralj. Svojim zvestim pomočnikom (uradnikom, vojakom), imenovanim **plemiči**, je delil posesti (zemljiška gospodstva). Obdelovali so jih **kmetje**, ki so bili nesvobodni in brez dovoljenja plemiča niso smeli zapustiti posesti. Položaj plemičev in kmetov je bil deden. Če so bili starši plemiči, je bil tudi otrok plemič.

KLJUČNE BESEDE

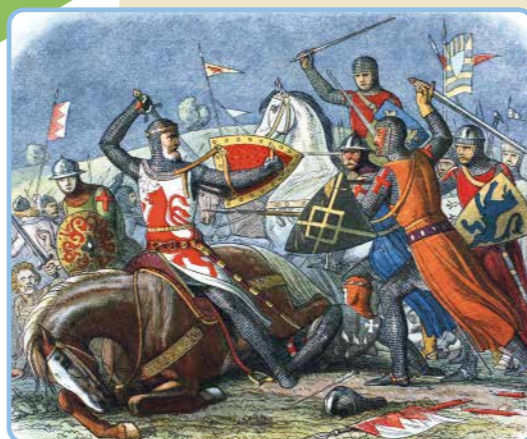
- plemiči
- kmetje
- meščanstvo

Sodeluj v pogovoru

→ Ali je danes položaj posameznika v naši družbi še vedno deden?

»V središču zemljiškega gospodarstva se je vse ravnalo po graščakovi volji. Odločal je o zidavi gradu in skrbel za njegovo obrambo. Nadziral je, kako obdelujejo zemljišča, ki so mu pripadala. Nadzoroval je njemu podrejene nižje plemiče. Bil je sodnik kmetom in podrejenim plemičem. Vladal je kot pravi gospodar, a za svoja dejanja je bil odgovoren višjemu gospodu [kralju]. Njegovo življenje je bilo predvsem bojevanje. Plemiški sinovi so se že od otroških let urili za boj.«

(Povzeto po: Brochard P., V zavetju srednjeveških gradov, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1990)

»Graščakova žena se je rada mudila v družbi pesnikov, navduševala se je za lov in viteške turnirje. Kadar je bil graščak zdoma, je sama upravljala posestvo. Zavedala se je, da je v zakonski zvezi podrejena svojemu soprogu. A bila je finančno neodvisna; ko se je omožila, je v zakon prinesla doto – zemljišče svojega očeta. Kot dekle se je naučila vesti in risati, tudi lepo oblačiti in nositi dragocen nakit.«

(Vir: Brochard P., V zavetju srednjeveških gradov, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1990)

»Delo kmetov so določali letni časi, najobsežnejše delo je bila žetev. Ker so bili kmetje nesvobodni, brez dovoljenja fevdalca niso mogli zapustiti kmetij ali se poročiti. Živeli so skromno. Kmečke žene so skrbele za gospodinjstvo, skupaj z otroci pa pomagale možem pri delu na polju.«

(Vir: Razpotnik J., Plazar A., Potujem v preteklost 7, Rokus Klett, Ljubljana, 2019)

Meščani

Ustvarjaj

→ Izberi si enega od predstavljenih družbenih slojev in opiši ali nariši dan v njegovem življenju. Bodi pozoren na razliko glede na to, katerega spola je bila ta oseba.

Tekom stoletij so v srednjem veku ob prometnih poteh zrasle nove naselbine – mesta. V njih so živeli **meščani**, nov srednjeveški sloj, ki so ga tvorili obrtniki in trgovci (nekoč kmetje). Meščani so na sejmi prodajali obrtne izdelke, ki so jih kupovali prebivalci podeželja. Meščani so bili svobodni. Plemičem, ki so bili lastniki ozemlja, kjer je mesto nastalo, so plačevali določen davek.

»Meščani so začeli svoj delovni dan v delavnici ali trgovini že ob zori. Dečke so očetje že kmalu vpeljali v svoje posle in so kasneje prevzeli družinsko obrt. Meščanske ženske so bile podrejene moškim. Deklice so vzgajali predvsem za vodenje gospodinjstva. Če se ženske niso poročile, so morale delati, da so preživele; na primer kot predice, pri trgovcih ali pekcih, mnogokrat so vodile gostilne.«

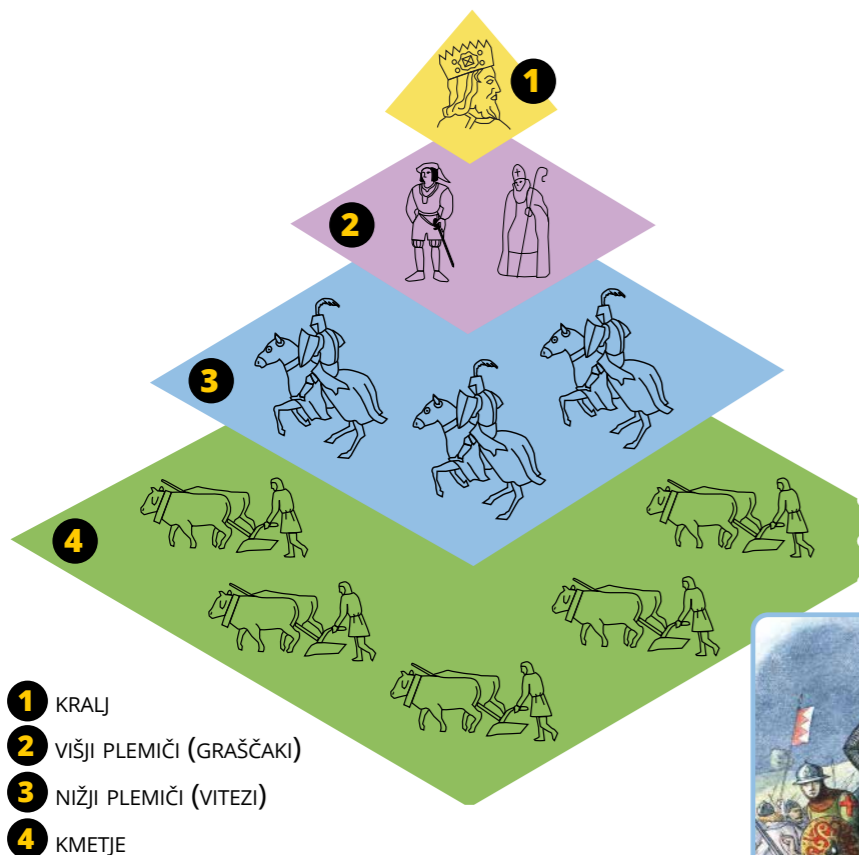
(Vir: Razpotnik J., Plazar A., Potujem v preteklost 7, Rokus Klett, Ljubljana, 2019)

PONOVIM

1. Na katere družbene skupine se je delila družba v srednjem veku?
2. Kdo je odločal o pravilih v skupnosti?
3. Kdo in kako je skrbel za otroke v srednjem veku?

RAZMISLIM

Kako se je oblikovalo meščanstvo?

- 1 KRALJ
- 2 VIŠJI PLEMIČI (GRAŠČAKI)
- 3 NIŽJI PLEMIČI (VITEZI)
- 4 KMETJE

Preberi pisne vire, oglej si slike in pojasni

→ Ob slikah in virih na straneh 77–78 opiši življenje posameznih družbenih slojev v srednjem veku.